

crkva u svijetu

PRINOSI

MORALNO-PASTORALNI PRISTUP PORNOGRAFIJI (II)

Petar Šolić

3. Neodrživost motiva koji se navode u prilog pornografiji

a. Neki misle da će pornografija *nestati sama od sebe* kada se osobe njome zasite. To je krivo i neprihvatljivo.¹⁰ Fenomen pornografije i njezino konzumiranje možemo usporediti s drogiranjem: koliko se više i intenzivnije uzima sve više raste potreba za njezinim konzumiranjem. Osobe koje se hrane pornografskim sadržajima za njima sve više posežu po principu opojnih supstancija. Takve osobe redovito zahvati određena apatija i ravnodušnost s obzirom na seksualnost, što ometa sposobnost seksualnog interesa i potrebe normalnoga tipa. Pornofilu se je veoma teško vratiti na iskonske izvore ispravnog shvaćanja i življenja seksualnosti u njezinoj vrijednosti, bogatstvu, međusobnom obogaćivanju, ljubavi. Redovito je potrebna specijalizirana terapija, jer takva osoba nije više u stanju da sama od sebe postigne ispravan pristup seksualnosti, ljubavi i zdravim ljudskim međuodnosima.

b. Ima autora koji opravdavaju pornografiju *pravom slobode na izražavanje i tisak*. U tome se krije velika zamka i jednostrano shvaćanje slobode.¹¹ Upravo zato jer treba poštivati individualnu slobodu svakog čla-

¹⁰ Usp. G. De Rosa, *Più vigore nella lotta contro la pornografia*, u *La Civiltà Cattolica* 2821 (1968), str. 61—64; G. Perico, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 27—28.

¹¹ Usp. G. De Rosa, nav. dj., str. 61—64; M. Occhiena, nav. dj., str. 79—81; R. Venditti, *La pornografia di fronte all'ordinamento giuridico italiano*, u *Via libera alla pornografia?*, nav. dj., str. 145—178; G. Perico, *La stampa oscena*, nav. dj., str. 424—425; isti, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 28—29; S. Lener, *La difesa penale contro l'osceno oggi*, nav. dj., str. 215—218; H. Rotter, nav. dj., str. 125—126; *Pornografia e violenza nei mezzi della comunicazione*, nav. dj., br. 21.

na ljudske zajednice, jer svi imaju jednaka prava i dostojanstvo, pornografija nalazi ograničenje u poštivanju slobode drugih koji imaju pravo na zaštitu od štetnih utjecaja za osobni i zajednički život. Sloboda ima svoje granice u slobodi i pravu drugoga, u narušavanju vrednota. U svojim komunitarnim oblicima života i djelovanja osoba ne smije biti ometana izvanjskim poticajima koji imaju za cilj da kompromitiraju njezin psiho-afektivni ekvilibrij. U klimi potpune pornografske slobode roditelji i odgojitelji ne bi više bili u stanju osigurati vedar i normalan odgoj svoje djece i učenika i zaustaviti narušavanje ispravnog shvaćanja i življenja seksualnosti i ljubavi koji stoje u temeljima zajedničkoga života.

Pravo na slobodu izražavanja i slobodnu izmjenu informacija treba svatko poštivati. Ali istovremeno treba poštivati pravo svakoga pojedinca, obitelji i društva na intimnost, na javnu pristojnost i na zaštitu temeljnih životnih vrijednosti. Sloboda tiska i izražavanja osnovno je pravo svakog čovjeka, ali i ono ima svoja ograničenja u općem dobru koje treba štiti, baš zato jer je dobro jer je dobro nema pravo narušavati ga. Opće dobro se sastoji i u lijepom vladanju, tj. u poštivanju određenih pravila zajedničkog života. Pornografija narušava upravo to opće dobro, lijepo ponašanje kao izraz poštivanja pravila zajedničkog života, narušava pravo drugoga da živi smireno i vedro svoj seksualni, ljubavni, obiteljski i društveni život.

Osuditi pornografiju kao nemoralnu znači opredijeliti se za pravu slobodu, za slobodu od strasti, nagona, zavođenja, robovanja. Moralna je sloboda jedno od najuzvišenijih čovjekovih dobara koje treba postići i živjeti. Sloboda od robovanja strastima, od negativnog utjecaja drugih, od narcisoidnog egoizma na koji pornografija potiče — prava je sloboda koju treba postići i živjeti.

c. Neki autori opravdavaju pornografiju *estetikom i umjetnošću*, što je krivo.¹² I u slučajevima u kojima se zaista može raditi o određenoj umjetničkoj i estetskoj vrijednosti, osobito slika, treba imati na pameti da ta vrijednost gubi sve svoje značenje kada je jasan i poznat motiv takvih slika, tj. poticanje na izazivanje seksualne strasti i uzbuđenja. Na taj se način umjetnost i estetika banaliziraju. U širem kontekstu neumjetničkih pornografskih ostvarenja i određeno umjetničko ostvarenje gubi svoju vrijednost, posebno ako se nalazi u pornografskom časopisu čija je poruka jasna. Takvo bi se ostvarenje potpuno drukčije doživljavalo i imalo bi umjetničku poruku da je izloženo u nekoj pinakoteci. Dok bi u pinakoteci poticalo osjećaje i doživljaše umjetnosti, u pornografskom časopisu ili na filmu biva umanjeno u svojoj vrijednosti i služi kao izazov nagona i strasti, kao poticaj na doživljaše koji nisu u skladu s estetikom, ljubavlju i seksualnošću. Pornografski sadržaji ne mogu biti vrednovani kao umjetnost, jer narušavaju temeljne vrednote ljudske osobe.

¹² Usp. E. Testa, *Condanna estetica della pornografia*, u *Via libera alla pornografia?*, nav. dj., str. 95—132; G. Perico, *La stampa oscena*, nav. dj., str. 425—427; isti, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 29; Isti, *Giovani e amore*, nav. dj., str. 120—121; M. Sievernich u.a., nav. dj., str. 87—88; M. Ranković, nav. dj., str. 33—37; M. Mihalj, *Kome treba degradacija ljubavi*, u *Glasi Koncila*, 24. srpnja 1988, str. 4.

Pornografiju i umjetnost treba bitno razlikovati. Do zabune dolazi jer je često po srijedi kriva prosudba što je umjetničko a što pornografsko i u toj se prosudbi sve više dopušta, što dovodi do zabune. Ono što se je do sada smatralo opscenim moderna nazovi umjetnost hoće označiti kao umjetnički čin.

Nazvati kulturom i umjetnošću ljubavi slike golih žena, kojima je jedina svrha i namjera da izazovu požudu i da zlorabe najdublje osjećaje, nije dostojno nikakve kulture ni umjetnosti. To je u najmanju ruku degradacija i kulture i umjetnosti, a ljubav ne treba ni spominjati.

d. Po nekim autorima opsceni i pornografski sadržaji mogu biti u službi *seksualne informacije i odgoja*. S tim u vezi treba reći da zdrav i razborit seksualni odgoj i informacija zahtijevaju atmosferu smirenosti, otvorenosti i objektivnosti.¹³ Pornografski sadržaji to u potpunosti niječu, dapače idu za tim da uznemire, izazivaju, uzbuđuju, krivo usmjeruju. Seksualni odgoj bi se trebao pravovremeno odvijati najprije u krugu obitelji i u ozračju ljubavi, čistoće, vedrine, naravnosti. Trebao bi poticati na dobro, pospješivati psihički ekvilibrij, oplemenjivati osjećaje i dušu mladog čovjeka. Treba imati na pameti da su mladi u godinama kada im je potrebno pružiti seksualnu informaciju i odgoj na poseban način ranjivi na tjelesnom i nadasve na psiho-afektivnom planu. Jedan opsceni čin ili vulgarno opisivanje i predstavljanje seksualnosti i seksualne aktivnosti mogu omesti i uništiti seksualni život mladića i djevojke mnogo više nego sami nedostatak seksualne informacije i odgoja.

U periodima kada nije bilo gotovo nikakve seksualne informacije i odgoja, možda se je i mogla pornografiji pripisati određena uloga u seksualnoj informaciji u smislu širenja seksualnog znanja, koliko god bila neadekvatna, kriva i vulgarna. Potrebno je, međutim, naglasiti da takva informacija nikako nije bila i seksualna formacija u pravome smislu riječi, pogotovo ne dobra i moralna. Dapače, može se utemeljeno tvrditi sasvim obratno, ako se polazi od sadržaja i načina prezentiranja pornografije.

e. Pornografija *ne služi ni kao terapija* seksualno kompulzivnih i tjeskobnih osoba ili seksomana, kako neki tvrde.¹⁴ Istina, u nekim se izuzetnim slučajevima može postići određeni uspjeh u smislu da se umanje ili da nestanu seksualna inhibicija i strah kod osobe, odnosno, u drugim slučajevima, da se smanji nervna napetost. No valja znati da to kratko traje i da je prolazno. Pornografija još više seksualno inhibira osobu i pospješuje fiksaciju na shvaćanjima i pozicijama koji su pogrešni i vulgarni. Sve kada bi se pomoću pornografije i uspijevalo liječiti, bolje rečeno zaliječiti i umiriti, određenu osobu u njezinu psiho-afektivnom i seksualnom stanju koje je pogrešno i bolesno, to nikako ne daje pravo, i bilo bi apsurdno, da se zdravom dijelu zajednice nameće da se podloži specifičnim zahtjevima pojedinaca koji su rijetki i bolesni, tj. da se podloži učincima pornografije koji su bitno negativni i nemoralni.

¹³ Usp. G. Brunetta, nav. dj., str. 1406; G. Perico, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 30; isti, *La stampa oscena*, nav. dj., str. 427; isti, *Giovani e amore*, nav. dj., str. 121—122.

¹⁴ Usp. G. Perico, *La stampa oscena*, nav. dj., str. 427—428; isti, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 30.

4. Kako se boriti protiv pornografije?

a. Treba imati na pameti da je pornografija samo dio ledenjaka moralne dekadencije koja prožima cjelokupni suvremeni život i kulturu. Zato će prava borba protiv toga suvremenog poroka biti uspješna jedino *liječenjem javnog moralnog mentaliteta*, borbom za vrednote protiv nevrednota, poroka i mana.¹⁵ Potrebno je opće liječenje moralnog shvaćanja i ponašanja kao radikalno sredstvo obrane od pornografije i njezinih negativnih učinaka. Treba se boriti protiv moralnog permisivizma i živjeti humane i moralne vrednote. Nužno je promicanje mentalne čistoće, izgrađivanje nutrine, moralne svijesti i savjesti ljudi. Potrebno je afirmirati novi humanizam koji definira čovjeka prvenstveno po njegovoj odgovornosti i vrijednosti, po njegovu odgovornom moralnom djelovanju u svakidašnjem životu. Potreban je povratak vrijednostima, njihovo afirmiranje i življenje.

U tome smislu treba upozoravati da pornografija uzvisuje samo tijelo i to zbog dobitka i ugone, da narušava čovjeka kao osobu, ljubav, spolnost, društvo, osjećaj za vrednote i javnu moralnost. Treba činiti sve da sredstva društvenog priopćavanja nude samo ono što je zdravo i dobro, što je za izgradnju osobe, a ne i ono što je loše, zlo i nemoralno. U tome duhu treba djelovati protiv pornografskog nemorala i zalagati se za spolnu čistoću. Potrebno je naviještati istinsku slobodu i čuvati se napasti slobodnjaštva koje opravdava i propagira pornografsku rabotu. Rješenje nije u jednom ili drugom plijenjenju nekog pornografskog časopisa ili filma, nego u stvaranju novoga, moralnoga čovjeka, čovjeka vrijednosti.

b. Čini se da je *dobar moralni odgoj* najbolji način borbe protiv pornografije.¹⁶ Takav je odgoj zahtijevan i ne može se svesti samo na moralne zabrane i ograničenja. On treba u prvom redu biti utemeljen na dobrim motivima, osobnom uvjerenju, zagrijavanju za vrednote i dostojanstvo ljudske osobe.

Mladima treba pravovremeno pružati solidan seksualni odgoj koji će promicati smisao i značenje ljudske spolnosti, spolnu čistoću, samo-

¹⁵ Usp. A. Greco, *Radici ideologiche e dimensione politica della pornografia*, u *Cultura e pornografia*, nav. dj., str. 59—60; P. G. Liverani, *La pornografia: un aspetto di un processo più vasto di disfacimento dei valori*, nav. dj., str. 33—39; E. Biamonti, *Un grido di allarme per arginare la corruzione*, u *Mass media e pornografia*, nav. dj., str. 249—254; I. Botter Michieli, *Operare alla radice del malessere morale*, u *Mass media e, pornografia* nav. dj., str. 201—204; I. La Rosa, *Intervenire attivamente nelle comunicazioni*, u *Mass media e pornografia*, nav. dj., str. 229—247; A. Lisec, *Cistoća okoline i čistoća srca*, u *MI — list mladih* 1—2 (1990), str. 7.

¹⁶ Usp. M. Longo, *Difendiamoci dalla pornografia*, u nav. dj., *Via libera alla pornografia?*, str. 181—184; G. De Rosa, *Più vigore nella lotta contro la pornografia*, nav. dj., str. 63—64; N. Fabretti, *Pornografia, sesso, educazione*, u *Studi Cattolici* 83 (1968), str. 98—107; G. Brunetta, *Pornografia e formazione sessuale*, u *Rivista del Clero Italiano* 1 (1974), str. 47—54; P. Bafile, *Il permissivismo morale nei mass media e una sua particolare manifestazione: la pornografia*, nav. dj., str. 107; G. P. Meucci, nav. dj., str. 26—69; A. Gregg, *Un uso responsabile dei mass media*, u *Mass media e pornografia*, nav. dj., str. 255—265; S. Rotino, *Urgente impegno di formazione della coscienza morale*, ondje, str. 219—224; P. Quattrocchi, nav. dj., str. 970.

kontrolu, umjerenost i kritičnost, posebno kod upotrebe i služenja mass-medijima. Takav odgoj zahtijeva veliki napor, suradnju i odgovorno zalažanje svih društvenih snaga, na svim razinama i u svim mogućim oblicima. Seksualni odgoj mladih treba biti sveobuhvatan, multidiscipliniran i objektivan. Seksualnost treba shvaćati i živjeti u širem kontekstu ljubavi, braka, obitelji i osobnoga sazrijevanja. Ono što je nužno potrebno u suzbijanju pornografije jest povratiti spolnosti njezinu ljudsku puninu, objektivnu opravdanost, zdravost i naravnu svetost. Potrebna je osobna, nutarnja, stvarna odgovornost osoba, a tek potom izvanjski zakoni.

U moralnom odgoju izuzetno mjesto treba posvetiti odgoju savjesti i odgovornosti pojedinaca. Potrebno je odgajati moralnu savjest čovjeka i kršćanina u smislu da zna biti kritičan i ispravno moralno razlučivati i birati između dobra i zla te tako pobjeđivati zlo. Treba mnogo ulagati u odgoj moralne savjesti i svijesti i u odgoju i u pastoralnome radu u cilju da se osobe opredjeljuju za vrijednosti i odbacuju nevrijednosti koje nerijetko nude sredstva društvenog priopćavanja.

Dobar moralni odgoj je svakako jedno od najboljih sredstava u suzbijanju pornografije. Međutim, treba imati na pameti da ta borba odgojem nije ni brza ni laka nego dugoročna i naporna. U tome smislu potrebna je temeljna moralna reedukacija, ne represijom nego uvjeravanjem. Poterban je širi, dublji i jači moralni odgoj svih, posebno mladih. Tome može i dužan je pridonijeti svatko na svoj način, makar i malim primjerom u svakidašnjem životu.

Dobar moralni odgoj traži stjecanje osobnog moralnog filtera u smislu da osoba u svome dozrijevanju i življenju zna ispravno birati vrednote i po svojim se izborima i odlukama ponašati. Taj moralni filter sastoji se u stvaranju i postizanju objektivnog znanja o pornografiji, u stjecanju istinske moralne slobode i odluka, u stjecanju moralne odgovornosti kojom se ostvaruju odluke na tom planu. U tom smislu svaki se pojedinac treba truditi postizati sve bolju informaciju i odgoj na području svoje psiho-seksualne stvarnosti. Samo tako se može opravdano nadati da će antihumanizam pornografske poruke biti svladan istinskim humanizmom, zrelošću i odgovornošću osobe. U mjeri u kojoj se evidenciraju antihumane karakteristike pornografskog fenomena s jedne strane i one duboke humane s obzirom na psihoseksualnost s druge, može se opravdano nadati da će na individualnoj, a onda i na društvenoj razini, funkcionirati spomenuti moralni filter i spriječiti da pornografija ulazi u individualni i društveni život, kao što je do sada ulazila.

c. Pornografiju treba suzbijati i *pravno-zakonskim putem*.¹⁷ Budući da je primarni cilj pornografske industrije zarada, treba zakonski onemogućiti da do nje dolazi i to na razne načine: stavljanjem velikih poreza, plijenjenjem pornografskog materijala, oduzimanjem cijele zarade itd.

•

¹⁷ Usp. G. De Rosa, *Più vigore nella lotta contro la pornografia*, nav. dj., str. 61—64; G. Perico, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 31—32; S. Lener, *La pornografia, il diritto e la disgregazione della società*, nav. dj., str. 441—448; M. Ranković, nav. dj., str. 219—242; P. Bafile, nav. dj., str. 91—94; P. Quattrocchi, nav. dj., str. 967—968.

Ako ne bude dobrog ekonomskog profita proizvođači neće proizvoditi pornografski materijal, jer im se neće isplatiti. To je izgleda najefikasniji neposredni način suzbijanja pornografije.

To, međutim, pretpostavlja da države imaju dobre i efikasne zakone u pogledu pornografije, odnosno u pogledu zaštite javnog morala. Ako takvih zakona nema treba ih što prije donijeti. Zakone koji nisu adekvatni treba mijenjati i posuvremenjivati. Oni koji takve zakone trebaju sprovesti u djelo ne smiju biti ravnodušni i površni, već ažurni i efikasni u njihovoj primjeni. Svaka je država dužna dobrim zakonodavstvom braniti javni moral i opće dobro. Međunarodno zakonodavstvo, ugovori, konvencije i odluke trebaju biti takvi da zaista pridonose suzbijanju pornografije u svijetu.

d. U suzbijanju pornografije najbolji će se uspjeh postići *preventivnom akcijom*, suzbijajući je u njezinim uzrocima.¹⁸ Jasnoća, vedrina i objektivnost u pristupu seksualnosti, drugome spolu, prihvaćanju sebe kao ženskog ili muškog bića, pravo usmjerenje kako živjeti spolnost i ljubav i međuodnose na tome planu odlučni su u borbi protiv krive pornografske impostacije shvaćanja i življenja seksualnosti.

U toj preventivnoj akciji odlučujuće je postavljanje seksualnog problema u onaj širi i uzvišeniji kontekst ljubavi. Seksualnost je sredstvo izražavanja i važan element ljubavi i ljubavnoga života. Izvan ljubavi, odjeljenja od nje, seksualnost gubi osobnu dimenziju i značenje. Postaje čista mehanička stvar, odvojena od svake osobne vrijednosti. Gotovo je nemoguće od informacije i odgoja utemeljenih na ljubavi prijeći na vulgarno shvaćanje i življenje seksualnosti budući da u kontekstu ljubavi svaki seksualni izražaj poprima svoju vrijednost i svoje značenje. Muškarac i žena postaju subjekti dijaloga i međusobnoga obogaćanja i usavršavanja, a ne predmeti erotičkih podražaja. Mlada osoba odgojena po ovim kriterijima i mjerama, može se čak i interesirati za pornografske sadržaje, ali će to biti uglavnom zbog znatiželje, a ne zbog potrebe za autostimulacijom. U tome slučaju opscena slika ili štivo neće ostaviti dubljih tragova i rana u osobi.

5. Subjekti u suzbijanju pornografije

a. Svaka *pojedina osoba* treba se zalagati u suzbijanju pornografije.¹⁹ Treba se boriti protiv pornografije najprije na pasivan način, tj. ne služiti se njome, odbacivati je i na taj način ne pridonositi njezinu širenju. Kad ne bi bilo potrošača pornografije, ne bi bilo ni njezinih proizvođača i trgovaca, te time ni nje same, barem ne u većoj mjeri.

Pojedinac se treba boriti protiv pornografije i aktivno, tj. prijavljivati nadležnim vlastima slučajeve kada se pornografijom narušava javni osje-

¹⁸ Usp. G. Perico, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 34; S. Lener, *Sul concetto della pornografia oggi*, u *La Civiltà Cattolica* 3067 (1978), str. 22—25.

¹⁹ Usp. G. Perico, *Problemi che scottano*, nav. dj., str. 32—34; M. Longo, *Difendiamoci dalla pornografia*, nav. dj., str. 184—185; S. Lener, *La difesa penale contro l'osceno oggi*, nav. dj., str. 225—226; C. Sorgi, *Cultura e pornografia*, nav. dj., str. 28—31.

ćaj stida i javna moralnost, i to redovito, uporno, motivirano i objektivno, te na to poticati i druge. Nisu dovoljne samo tužaljke koje ničemu ne služe, već je potrebno poduzimati konkretne mjere. Tako će i kompetentne instance morati reagirati, bit će izazvane, bolje će braniti javni moral poduzimajući predviđene zakonske mjere protiv prekršitelja zakona i javnoga morala. Ako prijave od pojedinaca ne dolaze, to može biti podloga za nadležne instance da ne reagiraju, da misle da se pornografijom ne narušava javni moral i osjećaj stida. Stoga su neprihvatljivi neangažman, ravnodušnost i šutnja pojedinaca na ovom području. Takve prijave su znak stvarne i odgovorne suradnje sa državnim vlastima u čuvanju i promicanju javnoga morala i poštivanja zakona koji ga štite. Isto mogu i trebaju činiti i grupe građana kao i razna društvena tijela i skupine. Svojom borbom protiv pornografije pojedinac izražava ljubav prema narodu, domovini i zajedničkom dobru.

b. *Roditelji* se trebaju maksimalno zalagati u moralnome odgoju svoje djece.²⁰ Trebaju im pružati zdrav pristup seksualnosti utemeljen na poštivanju dostojanstva svake osobe kao čovjeka i djeteta Božjega, na kreposti čistoće i na prakticiranju samodiscipline i gospodarenja sobom i svojim spolnim porivima. Uredan obiteljski život, u kojemu su supružnici vjerni jedno drugome i zauzeti za svoju djecu, idealna je škola odgoja za zdrave ljudske vrijednosti. U naše vrijeme, djeci je i mladeži potrebno da budu odgojeni u smislu da znadu ispravno i odgovorno izabirati programe koje im nude sredstva društvenoga priopćavanja. Na tom planu roditelji mogu i trebaju pozitivno utjecati na svoju djecu, nadasve svojim primjerom. Njihova pasivnost u tome pogledu i dopuštanje samima sebi da koješta gledaju na televiziji može biti štetno za moralne prosudbe njihove djece. Za mlade je osobito važno da im roditelji znadu dati svjedočanstvo prave međusobne ljubavi i nježnosti u braku kao i spremnost da razgovaraju s djecom na vedar i objektivan način o seksualnim temama koje djecu zanimaju. Važno je znati da se na području odgoja potiče mnogo više motiviranjem i uvjeravanjem nego zabranama.

c. *Odgojitelji* i učitelji glavni su suradnici roditelja u moralnom odgoju mladih.²¹ Školski i drugi odgojni programi trebaju promicati etičke i humane vrijednosti i tako jamčiti jedinstven i zdrav razvoj pojedinaca, obitelji i društva. Među programima odgoja u medijima od osobite su važnosti oni koji pridonose da se u mladima stvara kritička sposobnost rasuđivanja u upotrebi televizije, radija i drugih medija, tako da ih osposobe da se znaju oduprijeti manipulacijama i izbjegavati slušanje i gledanje programa pasivno i iz navike. Također je nužno naglasiti koliko je u školama važno inzistirati na poštivnju ljudske osobe, na vrijednosti i dostojanstvu obiteljskoga života i na važnosti osobnoga moralnoga integriteta. Roditeljima i odgojiteljima se trebaju pridružiti svi građani u borbi protiv pornografije kao velikoga društvenoga zla.

²⁰ Usp. G. Perico, *La stampa oscena*, nav. dj., str. 433—434; *Pornografia e violenza nei mezzi della comunicazione*, nav. dj., br. 24.

²¹ Usp. G. Perico, *La stampa oscena*, nav. dj., str. 433—434; *Pornografia e violenza nei mezzi della comunicazione*, nav. dj., br. 25.

d. Sami *mladi* mogu i trebaju pridonijeti suzbijanju pornografije tako da pozitivno odgovaraju na inicijative i poticaje svojih roditelja i odgovitelja i uzimajući na sebe odgovornost svojih moralnih odluka, posebno u izboru načina i mjesta zabave i provođenja slobodnoga vremena.²² U ime svoga harmoničnoga psihoseksualnog razvoja, dostojanstva i moralnog integriteta pozvani su da se odupru pornografiji koja njima donosi najviše štete.

e. U suzbijanju pornografije veliku ulogu trebaju izvršiti *djelatnici u masovnim medijima*.²³ Svi oni nisu uključeni u pornografsku djelatnost, štoviše, ima ih mnogo koji savjesno i po etičkim i moralnim normama obavljaju svoj profesionalni posao i za to zaslužuju pohvalu i priznanje. Na poseban su način pozvani da formuliraju i primjenjuju u sredstvima društvenog priopćavanja i u publicistici etičke kodekse nadahnute općim dobrom i usmjerene razvoju cijeloga ljudskoga roda. Takvi kodeksi ponašanja posebno su potrebni za televiziju koja donosi slike direktno u kuće i stanove gdje se djeca mogu često naći sama i bez roditeljskoga nadzora. Realna samokontrola je uvijek najbolja kontrola i samoreguliranje unutar medija može biti prva i najbolja linija obrane protiv onih koji bi htjeli pokvariti izmjenu komunikacija i društvo tražeći vlastiti profit s proizvodnjom pornografskog materijala. Ako se djelatnici u sredstvima društvenog priopćavanja ne bore protiv pornografije, ipso facto idu protiv svoga zvanja koje im nalaže da posreduju vrednote, istinu, dobar odgoj i moralno dobro.

f. *Društvene vlasti*, tj. zakonodavci, čuvari zakona, pravnici, razna društvena tijela, organizacije i institucije trebaju na sebi primjeren način suzbijati pornografiju.²⁴ Treba donijeti potrebne zakone tamo gdje još ne postoje, dvoznačni zakoni moraju biti dotjerani i usavršeni, postojeći dobri zakoni trebaju biti primjenjivani. Zakon i čuvari zakona imaju svetu dužnost da štite opće dobro, posebno ono koje se izravno tiče mladih i članova društva koji su ranjiviji. Javne su vlasti obavezne da poduzimaju potrebne prikladne mjere u suzbijanju pornografije tamo gdje je to potrebno, odnosno trebaju predusresti to zlo tamo gdje još

²² Usp. *Pornografia e violenza nei mezzi della comunicazione*, nav. dj., br. 26.

²³ Usp. G. Perico, *La stampa oscena*, nav. dj., str. 432; G. De Rosa, *Più vigore nella lotta contro la pornografia*, nav. dj., str. 63—64; *Pornografia e violenza nei mezzi della comunicazione*, nav. dj., br. 23 i 27. Kod nas su prodavači pornografskih časopisa na kioscima oni koji sami uređuju i određuju da li će i kako će na kiosku izložiti pornografske časopse, u tome nemaju nikakvih zakonskih odredaba. Zato su oni zaista osobno odgovorni kako u tome postupaju i treba kazati da su odgovorniji i da griješe ako ne vode računa da uočljivim izlaganjem pornografskih sadržaja vrijeđaju opći osjećaji stida građana, odnosno ako reklamiraju pornografiju i tako je više prodaju (*»Prodavači su odgovorni za pornografiju na kioscima*, u *Glas Koncila*, 12. kolovoza 1990, str. 14).

²⁴ Usp. S. Lener, *La difesa penale contro l'osceno oggi*, nav. dj., str. 215—226; M. Longo, nav. dj., str. 199—208; M. Sievernich u.a., nav. dj., str. 73—74; K. Hörmann, nav. dj., str. 1297—1298; C. Sorgi, nav. dj., str. 18—20; H. Rotter, nav. dj., str. 125—128; P. Pajardi, *Pornografia e valori costituzionali*, nav. dj., str. 95—98; *Pornografia e violenza nei mezzi della comunicazione*, nav. dj., br. 28.

nije došlo i gdje nije problem, ali bi mogao lako postati. Pozvane su suzbijati pornografiju da zaštite djecu i mladež od njezinih negativnih učinaka i da promiču dobar suživot među građanima u smislu da nitko ne smije biti ometan od drugoga u svome vedrom razvoju i uravnoteženom životu. Tome pridonose na razne načine: zakonima, odgojem, promicanjem i čuvanjem zdrave moralne klime itd. Društvenim vlastima u tome trebaju pomoći specijalizirane osobe kao što su psiholozi, pedagozi, liječnici, teolozi i drugi. Nužno je interdisciplinarno djelovanje kao objektivnije i učinkovitije.

g. Budući da je pornografija poprimila svjetske razmjere u proizvodnji, razmjeni i potrošnji, potrebno se je protiv nje boriti i *na međunarodnoj razini*.²⁵ Pojedine bi se zemlje trebale zajedničkim koordiniranjem i akcijama, istraživanjem pornografskog fenomena, njegovim individualiranjem i borbom protiv njega, posebno protiv tvrde i devijantne pornografije kao i one koja potiče na nasilje i kriminal, zajedno boriti. Samo tako će se moći spriječiti, barem donekle, trgovina pornografijom i njezina industrija na svjetskoj razini. Suradnjom i zajedničkom programiranom akcijom lakše je postići željene pozitivne učinke. U tom smislu na međunarodnoj razini treba donositi smjernice, odredbe, ugovore o zajedničkom suzbijanju pornografije.

h. *Crkva* se najbolje bori protiv pornografije stalnim i jasnim naučavanjem temeljnih moralnih istina uključujući i one koje se odnose na seksualni moral.²⁶ U vremenu moralnog permisivizma i konfuzije s obzirom na moralne vrednote glas Crkve treba biti proročki glas. To će je dovesti do toga da će često biti znakom spoticanja. Takozvana etika neposrednog individualnog zadovoljenja u temeljnoj je suprotnosti s punim ostvarenjem ljudske osobe. Odgoj za obiteljski život i za odgovorno uslučivanje u društveni život zahtijeva odgoj za čistoću, samokontrolu, gospodarenje sobom i svojim strastima. Protivno tome, pornografija ima za cilj da izbljedi božansku sliku koja je prisutna u svakoj ljudskoj osobi, da oslabi osobni, bračni i obiteljski život i tako nanese velike štete pojedincima i cijelome društvu.

Crkva je pozvana da se ujedini, gdje god je to moguće, s drugim vjerskim zajednicama s ciljem da naviješta i promiče ovu poruku. Ona treba također angažirati svoje službenike i institucije da bi osigurala odgoj s obzirom na upotrebu sredstava za priopćavanje te s obzirom na ulogu tih sredstava u individualnom i društvenom životu. Posebnu pažnju treba posvetiti asistenciji roditelja i odgojitelja na ovome području.

Pouka kako se služiti medijima treba biti dio odgojnih programa u katoličkim školama i u drugim odgojnim ustanovama. Svećenici, redovnici

²⁵ Usp. P. Bafile, nav. dj., str. 108—109; S. Lener, *Sul concetto della pornografia oggi*, nav. dj., str. 19—22.

²⁶ Usp. G. Caprile, *Contro la stampa pornografica*, u *La Civiltà Cattolica* 2827 (1968), str. 77 sl.; M. Sievernich u.a., nav. dj., str. 74—75; H. Rotter, nav. dj., str. 127—128; *Pornografia e violenza nei mezzi della comunicazione*, nav. dj., br. 29—32; I. Fuček, *Pornografia nei mass-media. In margine a un recente documento del Magistero cattolico*, u *Medicina e Morale* 2 (1990), str. 265—299.

i redovnice koji rade u odgoju trebaju sami dati primjer dobroga razlučivanja u upotrebi medija, bilo pisanih bilo audiovizuelnih. Samo restriktivno i cenzurističko ponašanje sa strane Crkve prema medijima nije ni dovoljno ni prikladno. Naprotiv, Crkva se treba truditi razvijati stalni dijalog s djelatnicima koji rade u medijima da ih potakne i ohrabri u njihovu poslanju, da ih podrži tamo gdje je to moguće i potrebno, da ukazuje na specifičnu odgovornost u obavljanju njihova poslanja. Katolički djelatnici u medijima i njihove profesionalne organizacije, koji imaju specifično znanje u materiji, pozvani su da izvrše ključnu ulogu u tom dijalogu.

Vrednujući savjesno proizvode i publikacije po jasnim moralnim načelima, katolički kritičari i katoličke organizacije komunikacija bit će sposobni ponuditi dragocjenu pomoć drugim osobama koje su angažirane i djeluju u medijima i komunikaciji, kao i pojedincima i obiteljima. Pri tome se treba ravnati prema uputama i normama koje je Crkva iznijela u svojim dokumentima i u svom nauku, kao i prema nauku i smjernicama pojedinih biskupa, s obzirom na pornografiju.

A MORAL-PASTORAL APPROACH TO PORNOGRAPHY

Summary

The article expounds a moral and pastoral attitude towards pornography. Nakedness as such, in the author's opinion, is not immoral; what is reproachable is its vulgarisation and the intentional instrumentalisation to produce evil effects.